

Naar andere parken en openbaar groen?

door W. Nieuman

Steden en andere grote gebouwenconcentraties kunnen op bepaalde momenten hun charme hebben. Maar dat is niet de reden dat dergelijke natuuronvriendelijke concentraties overal in de wereld zijn ontstaan. Economische en defensieve motieven hebben aan de wieg van steden en grote plaatsen gestaan en de mens heeft zich langzamerhand zover aangepast dat hij de buitenstedelijke omgeving onveilig en bedreigend vindt als hij in een stad is opgegroeid.

Toch heeft ook de stedeling voor zijn lichamelijke en geestelijke gezondheid de groene natuur harder nodig dan hij denkt. Vele deskundigen houden zich met dit probleem bezig en in iedere nieuwbouwwijk wordt terdege rekening gehouden met deze aspecten. Dat is onder meer een reden een nieuwbouwwijk niet mudvol te zetten met hoge woonkazernes, maar er ook veel groen in te verwerken. De Haarlemmer Hout, het Groninger Stadspark, het Kralingse bos in Rotterdam en de singels van Utrecht zijn voorbeelden uit een nabij of ver verleden die juist om hun groene functie bewust door toenmalige stedekundigen in de planning zijn opgenomen.

Golfbeweging

Ook dit groen, waarvan iedere stedeling en bezoeker op zijn eigen manier kan genieten — het zogenaamde openbare groen — is aan

mode onderhevig. Deze mode heeft echter een grote vijand en dat is het geld. De goede plantsoenbeheerder kost terecht veel geld, hij heeft een vakopleiding en een daarbij passende sortimentskennis die hem in staat stelt de aan het papier toevertrouwde gedachten zo te interpreteren dat, zelfs honderd jaar nadat het ontwerp van de tekentafel kwam, nog een mooi park aanwezig is. Maar kennis van planten alleen is al jarenlang niet meer voldoende om een goede groenbeheerder te zijn. Kennis van ecologische aspecten en verbanden, de samenhang tussen de verschillende soorten en de invloed van het dierenleven hierop en omgekeerd, dient tot de geestelijke bagage van de groenbeheerder te behoren.

Een golfbeweging in het aanzien van openbaar groen wordt dan ook door drie zaken beïnvloed. Allereerst is dat de mode op het gebied van planten, tuinen en openbaar groen, vervolgens is dat het wel of niet voldoende beschikbaar hebben van financiën en ten derde is sinds het midden van de jaren zeventig het ecologische aspect van zeer grote betekenis geworden. Was het zo dat tot het midden van de jaren zestig biljartlakengladde gazons en haarscherpe perkranden het summum op dit gebied waren, na het begin van de jaren zeventig veranderde dat in rasse schreden richting bloemenweiden, puinvelden met spontane begroeiing en massaal gebruik van inlandse bomen, heesters en kruiden. De 'geitbare sokken-generatie' hield slachting onder de voorheen bejubelde nette parken met als slogan: *terug naar de natuur!* Met het boek *Natuur uitschakelen, natuur inschakelen* — of omgekeerd — deed de zich tegenwoordig ecotect noemende Heerenveense tekenleraar Louis le Roy er nog een schepje bovenop.

Bezuinigingen

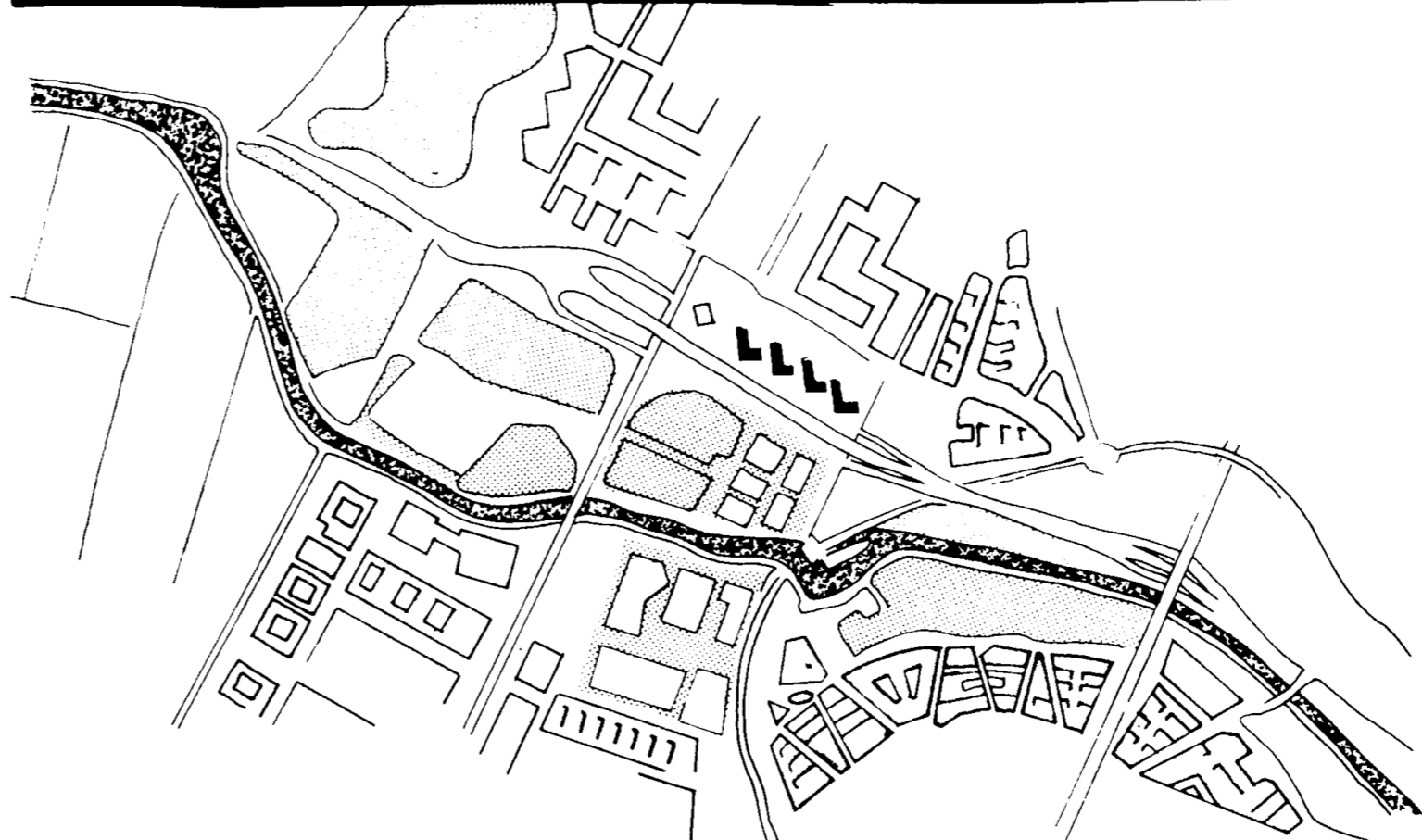
Onder invloed van de bezuinigingen werd het onderhoudsniveau van het openbaar groen drastisch

teruggebracht. Het gevolg hiervan was dat op veel plaatsen een verruigd en verwaarloosd beeld van het groen ontstond. Dit werd nog versterkt door de problematiek van zwerfvuil en vandalisme en als gevolg daarvan belandde het groenbeheer op een dieptepunt. In bepaalde gemeenten werd dit proces nog versneld doordat men probeerde met behulp van bouwafval heel goedkoop parken in ecologische paradijzen te transformeren. Men zei hiermee in de voetsporen van le Roy te treden. Maar absoluut gebrek aan inzicht in de complexe relaties die in de werken van le Roy aanwezig zijn, hadden al snel tot gevolg dat le Roy een slechte naam kreeg en zijn nagebootste tuinideeën van het toneel verdwenen. Jammer, le Roy verdient beter.

Nieuwe ontwikkelingen

Intussen groeit er een nieuwe generatie biologen en tuinbouwkundigen op die ieder op hun gebied de samenhang in de natuur hebben bestudeerd en die ook de nieuwe literatuur tot hun beschikking hebben. De revolutionaire ideeën van vijftien jaar geleden zijn verlaten en er wordt nu gesproken over het harmonieus laten samen vallen van de oude aanleg en de nieuwe inzichten op het gebied van ecologie. Oude parken met een prachtige aanleg worden niet verwaarloosd of totaal veranderd, maar krijgen op daarvoor geschikte plaatsen een zodanige aanpassing dat ook de inlandse flora en fauna daar tot hun recht kan komen. Smalle linten tussen wegen en fietspaden of tussen de bebouwing worden minder vaak gemaaid en allerlei wilde planten geven in de zomermaanden kleur aan deze anders steriele linten. Hier en daar wordt bewust een bepaald bloemrijk mengsel ingezaaid, op andere plaatsen tracht men door verschraling en aflaggen de aparte planten meer kansen te geven.

De huidige groenbeheerders die deze nieuwe stijl voorstaan, hebben echter te maken met twee grote handicaps. De eerste is dat

Routes laten relaties zien tussen stad en land. Een oude waterloop tot diep in het stedelijk weefsel kan een kader zijn waarlangs sportvelden, parkstroken, begraafplaatsen, waterzuiveringsterreinen etc. zijn gestueerd.

bestuurders, zeg maar B&W en gemeenteraad, moeten kiezen tussen traditioneel groenbeheer en modern ecologisch groenbeheer. Door de fouten uit de beginperiode en aanvankelijk hogere kosten is de tweede methode vaak in het nadeel. De andere handicap is dat na-

tuurontwikkeling nog in de kinderschoenen staat en zich vaak nog in een experimenteel stadium bevindt. Groenbeheerders kunnen echter met behulp van de juiste middelen zodanig sturen in de ontwikkelingen dat grote fouten vermeden kunnen worden.

Door middel van een groenstructuurplan kan iedere gemeente een planmatig groenbeleid voeren. Een goed groenstructuurplan geeft een goede visie op de toekomst van het groen in de desbetreffende gemeente. Hierbij is rekening gehouden met de specifieke landschap-

pelijke en stedelijke patronen in die gemeente alsook met kostenbeheersing, onderhoud en milieubeheer. Een dergelijk groenstructuurplan wordt in handen van goede groenbeheerders niet een star schema waarin alles voor de komende jaren vastligt, maar een flexibel plan waaraan tussentijds kan worden bijgesteld zonder daarbij de grote lijnen uit het oog te verliezen. Ontwikkelingen in het groenbeheer krijgen in een dergelijk plan de nodige ruimte en experimenten met natuurlijk groenbeheer zijn niet uitgesloten. Groenbeheerders dienen er zich altijd van bewust te zijn dat het groen voor de stadsmens is bestemd. Waar natuurontwikkeling nutteloos is, gaat niet alleen een essentiële maatschappelijke, sociale functie verloren, maar verdwijnt tevens de educatieve betekenis van de natuur.

Natuurlijker Groenbeheer in Nederlandse Gemeenten

De vorige zin is overgenomen uit een publikatie van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Deze publikatie is geschreven door Arie Koster, een deskundige op het gebied van natuurontwikkeling binnen steden en langs spoorwegen. Tot nu toe was er niet een goed leesbare gids die de groenbeheerder in gemeentedienst ter hand kon nemen als leidraad op de moeilijke weg van natuurontwikkeling en ecologisch groenbeheer binnen de bebouwde kom. Het gevaar is groot dat alleen de groenbeheerders met enige ervaring op dit gebied deze publikatie zullen gaan gebruiken en dat de rest van de bevolking, inclusief hogere gemeente-ambtenaren en b&w deze handleiding in de kast zullen laten staan. Iedereen die vanuit een werkgroep, als beheerder, als beleidsmedewerker of als raadslid binnen een gemeente met deze problematiek te maken krijgt, zou tenminste kennis van de inhoud moeten nemen.

Nogmaals: Natuurontwikkeling staat nog in de kinderschoenen. Ook dit boek geeft niet op alle vragen een antwoord, maar veel van de richtlijnen en aanwijzingen kan men prima gebruiken bij het beheer van het openbaar groen. Parken en openbaar groen zullen wel veranderen, maar excessen in het groenbeheer kan men voorkomen door op de regels te letten die in dit boek zijn aangegeven. De stadsmens voelt zich dan ook in een meer ecologisch beheerd stadspark of deel van het openbaar groen op zijn gemak en kan er bijkomen van de spanningen van alledag.

N.a.v.: Arie Koster en Mariette Oringboud, *Natuurlijker Groenbeheer in Nederlandse Gemeenten*. Uitg. Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 'sGravenhage. Paperback, 160 pag.